

مذاکرات مجلس

صورت مشروح مجلس روز سه شنبه ۱۳۲۱ تیر ماه

فهرست مطالب:

- ۱ - تصویب صورت مجلس
- ۲ - بقیه شورالایحه اصلاح قانون نظام وظیفه

۳ - موقع و دستور جلسه بعد . ختم جلسه

(مجلس دو ساعت و نیم پیش از ظهر بر ریاست آقای اسفندیاری تشکیل گردید)

صورت مجلس روز یکشنبه هفتم تیر ماه را آقای (ملوسی) منشی خواندند

۱ - تصویب صورت مجلس

رئیس - در صورت مجلس نظری نیست (خیر) صورت مجلس تصویب شد .
 [۲ - بقیه شور اول لایحه اصلاح قانون نظام وظیفه]
 رئیس - قانون نظام وظیفه معارض است . آقای اراقی صاحب‌اطمینان - بنده قبل از دستور عرض داشتم .
 اراقی - راجع بقانون نظام وظیفه بنده بعنوان مخالف تقاضا کردم صحبت کنم . اصولاً بنده با نظام وظیفه و ارتش مخالف نیستم و نظام وظیفه را واجب و لازم میدانم اما نه باین کیفیت که در کشور ما در جریان بوده و هست و میباشد با آن جریان کاملاً مخالف مقصود از نظام وظیفه تأمین قوه دفاعیه

کشور است و تأمین امنیت عمومی و تاحدی هم تربیت ملی است و تحکیم مبانی اخلاق و تربیت بدنی این دو منظور هیچکدام در ظرف این شانزده سالی که قانون نظام وظیفه مجری بود انجام نشد (صحیح است) بلکه بعکس اینها اجرا شد اجرای قانون نظام وظیفه وسیله اشاعه مفاسد اخلاقی و وسیله اشاعه امراض مستری و مخصوصاً امراض مقاربتی در تمام نقاط کشور شده است . دهات دور افتاده از این امراض مقاربتی مصون بودند و افراد بدجیب و سالم و متدینی در آنجا زندگی میکردند جوانهای آنها را کشیدند آوردند و طهران و آنها را آورده کردند مریض شدند و قتی که برگشتند به لوطانشان آنجا

(۱۳۰۵ قانون ۸ آذر ماه)

۱۶ عین مذاکرات مشروح شصت و هفتمین جلسه از سیزدهمین دوره قانون گذاری

اداره تند نویسی و تحریر صورت مجلس

۱۶ اسامی غالبین جلسه گذشته که ضمن صورت مجلس خوانده شده است :

غالبین با اجازه - آقایان - دکتر ضیاء - فاطمی .
 غالبین بی اجازه - آقایان - مجد ضیائی - افندی - نوبخت - ناصری - حمزه تاش - دکتر سنک - مهذب - آصف - صادق وزیری - امامی - دیر آمدگان بی اجازه - آقایان - سزاوار - نیکپور - خسرو شاهی .

را هم آلوده کردند. طغنز يك جالی است که شصت قصبه و ده دارد متأسفانه يك پزشك مجاز هم در آنجا نیست باششصد هزار نفر جمعیت سالی پانصد نفر از افراد سالم اجیب پاك آنجا را می آورند چهل پنجاه نفرشان که بر میگردند (بقیه شان بر میگردند در طهران مشغول عملی و فعلگی و کارهای متفرقه میشوند) با ابتلای باصراض بر میگردند وده و خاواده خودشان را آلوده می کنند و دوات هم پزشك ندارد که مداوا کند همینطور مفسد اخلاقی را هم برایشان سوغات میبرند افراد ساده و پاکیزه می آیند وزیر دست و کیل باشی ها و افسران مفسد اخلاقی را کسب می کنند و دروغگوئی دزدی رشوه خواری رشوه دادن را یاد میگیرند و سوغات میبرند برای خاواده ها و دهات و قصبه هاشان این نتیجه مستقیم و قطعی بود که ما از نظام وظیفه در ظرف این شانزده سال عاید ما شده است. اگر حساب کنیم در ظرف این مدت شانزده سال هزار میلیون تومان خرج این قشون شده نتیجه اش را آقایان دیدند چه بود و چه شد کاش يك دهمش خرج بهداشت شده بود يك دهم خرج فرهنگ شده بود خرج تربیت عمومی شده بود آوقت میدیدید وضعیت البته بهتر بود بنده چند دفعه در کمیسیون نظام وظیفه حاضر شدم اصاف میدهم که اولیای وزارت جنگ و نمایندگان دولت احساسات خوبی داشتند و حاضر بودند اواقی که تذکر داده میشود و راه اصلاحی که نموده میشد بپذیرند اما از یکی دو نفر از همکاران خودم گله دارم میدانم روی احساسات یا روی اغراض (بنده بی باک هستم) نمیگذاشتند مطالب حقه و صحیح ما بگوش نمایندگان دولت برسد و آنها چاره جوئی کنند روی فلسفه بافی های کلی که قوه دفاعیه کشور باید تأمین شود روی لیبسکه باید مملکت امنیت داشته باشد روی این احساسات کلی مانع هستند که بدردها رسیدگی شود. کسی مخالف امنیت است در کشور همه طالبند امنیت هم نباید باشد ولی با سایر لوازم زندگی بطور تعادل و توافق کردن قشون و ارتش بود آن حرس و جنون باید از بین

برود يك حالت تعادل و توافق و آرامشی باید ایجاد شود قشون و امنیت لازم است ان و کشاورزی لازم است صنعت هم لازم است فرهنگ و تربیت عمومی هم لازم است بهداشت هم لازم است اینها باید همه باهم پیش برود نمیشود مقدرات مملکت را چند نفر افسر توی یکی از اطافهای ستاد ارتش بنشینند و تعیین کنند که تمام افراد بیایند و ارتش بشواید پس کی ان کشور را تهیه کند ا هر سال که نمیشود دست گذاری پیش آمریکا دراز کرد باید افراد این کشور در این مملکت پهناور زراعت بکنند و ان تهیه بکنند حالا آن حرس و آن جنون دیگر مورد ندارد باید از روی منطقی و قاعده صحیح پیش بینی کرد که مملکت تا چه اندازه نظامی میخواهد چه اندازه کشاورزی را باید تقویت کرد چه اندازه فرهنگ و بهداشت باید توجه کرد با يك تعادل و توافق همه اینها را باید پیشرفت داد نه اینکه تمام قوای دولت متوجه يك نقطه باشد و آن را توجه بکنند (صحیح است) کوچکترین فردی را از خدمت نظام وظیفه نگذارند فرار بکنند ولو در دورترین نقاط کشور باشد اما موقع سایر تکالیف که میرسد پزشك میخواهند میگویند يك استان پزشك نداشته بجهنم موقع سایر کارها که میرسد میگویند وسایل نداریم باید بطور تساوی تمام احتیاجات کشور را پیش بینی کرد و بر آورد. قانون نظام وظیفه اولی که در سال ۱۳۰۴ گذشت چون ترجمه بود کمتر اغراض درش دخالت کرد بهتر و راستتر بود دو مرتبه که اصلاح شد دست آلودگی ما درش اثر کرد و فاسد کرد آنرا مطابق احصائیه ای که در آمار ابراز شد در کمیسیون نظام در کشور ایران سالی صد و بیست و پنج هزار نفر به سن سربازی میرسند بیست و پنج هزار نفرشان را فرض کنیم مریض چلاغ کر یا بهناورین مختلف معاف میشوند میماند صد هزار نفر پس اگر ما خدمت سربازی را دوره اش را یکسال بکنیم همیشه صد هزار نفر برای تأمین قوه دفاعیه کشور خواهیم داشت و این کافی است اگر دو سال شد دو بیست هزار نفر میشود و دو بیست هزار نفر از چند نقطه نظر برای ما لازم نیست یکی اینکه دو بیست هزار نفر برای مملکتی که ده میلیون دوازده میلیون نفر

جمعیت دارد قشون حاضر السلاح ضرورت ندارد آنها دشمنان خارجی هم ندارد که بخواد با آنها جنگ بکند اگر هم داشته باشد این کافی نیست ولو اینکه ده برابر هم داشته باشد دوم از نقطه نظر حساب سابقاً خرج هر فرد را حساب میکردند در ماه شصت الی هشتاد ریال روی آن زمین بود چه قشون شده بود در سال هفتاد میلیون حالا افراد هر کدامشان در ماه بیست الی سی تومان خرج دارند اگر همان عده را بخواهیم احضار کنیم پس لازمه اش این است که يك مرتبه بود چه ارتش از هفتاد میلیون به دو بیست میلیون تومان ترقی کند و تصور نمیکنم هیچیک از آقایان نمایندگان حاضر باشند پیش از آنچه که فعلاً بر مملکت تحمیل میشود بعنوان مالیات چیزی گرفته شود آنها هم برای خرج قشون زیادی و تحمل باین جهت باید سنوات خدمت را تقلیل داد یعنی یکسال کرد راه دیگر هم ندارد بنده عرض میکنم که در قانون ۱۳۰۴ این بود که هر سال دوات باید پیش بینی بکنند چه اندازه افراد احتیاج دارد مثلاً پیش بینی میکردند که ما شصت هزار نفر احتیاج داریم برای صد هزار نفر وسایل داریم در بین آن عده ای که احضار شده بود قرعه میکشیدند شصت هزار نفر را میبردند بقیه معاف ابد بودند نه اینکه هر سال دیگر بیایند و راه دخلی نبود برای اداره نظام وظیفه چون قرعه بنام آنها اصابت نمیکرد معاف ابد میشدند حالا هم باید همین کار را کرد حالا اگر آقای وزیر جنگ عقیده دارند که میشود در طی یکسال تعلیمات نظامی را با افراد آموخت همه مشمولین را احضار کنند و یکسال زیر پرچم نگاه دارند ولی اگر تصور میفرمایند که حالا چون قوای موتوریزه و تعلیمات جنگی زیاد شده و نمیشود در ظرف یکسال یاد داد همان عملی را که در قانون ۱۳۰۴ پیش بینی شده بود بکنند یعنی هر سال پیش بینی بکنند چقدر افراد لازم دارند طبق آن چند درصد را احضار بکنند نگاه ندارند بقیه را هم معاف ابد بکنند یعنی وقتی که قرعه پوچ در آمد بگویند تو دیگر سرباز نیستی برو برای همیشه نه اینکه هر سال سه مرتبه او را احضار بکنند و زندگانی او مختل بشود. نکته دیگری که

بنده عرض میکنم و خود وزارت جنگ هم تصدیق میکنند عملاً میفهماند که تمام مشمولین را احتیاج نداشت بگیرد کما اینکه هنوز از ۱۲۸۴ الی ۹۰ و ۹۱ را مشغول خدمت نکرده اند در بعضی از حوزه ها در غالب سنوات که بیستون سرباز گیری تشکیل نمیشد و احتیاج نداشتند و جا برای نگاهداری نداشتند آخر سرباز نگاهداشتن جا میخواهد بهداشت میخواهد وسایل پرورش لازم دارد و هیچکدام اینها را چگون نداشتند احضار نمیکردند. بنده عرض میکنم این پرده را باید تازه کرد حالا که جا ندارد محل ندارد بود چه ندارد چرا همه را زحمت میدهند چرا افراد را راحت نمیگذارند همان عده را که لازم دارند وسایل نگاهداری را دارند بگیرند بقیه را معافیت ابد بدستشان بدهند بروند دنبال کشاورزی این کم شدن خواربار و کم شدن قوه تولید کشور چند در صدش مربوط با اجرای قانون نظام وظیفه است و چند درصدش هم مربوط با سیاست غلط اقتصادی دولت در گذشته باید اینها را اصلاح کرد. کشاورزی را که از ده بشهر آورده اند برای خدمت سربازی بعد از دو سال ماندن در شهر دیگر بر نمیگردد به ده خودش بعمل ساده کشاورزی قناعت کند و روزی دو قران سه قران اجرت و زحمت شبانه روزی بسازد اول کاری که میکند در راه ها کار میکند و روزی ده پانزده قران اجرت میگیرد و سرباز جامعه میشود این عرایض بنده است و منتظر هم نیستیم که از طرف یکی از موافقین یا آقای مخبر کمیسیون کنفرانس راجع با اهمیت و لزوم تأمین امنیت کشور و تأمین قوه دفاعیه کشور داده شود (صحیح است) آن قدر کنفرانس بگوش ما خورده است که خسته شده ایم (صحیح است) (صحیح است احسن است) تمنی میکنم آقای وزیر جنگ توجه بفرمایند که این اواقص اصلاح شود یعنی حقیقه يك تعادلی فکر بکنند برای احتیاجات عمومی کشور انسان پزشك میخواهد منزل و مسکن میخواهد بهداشت لازم دارد امنیت هم لازم دارد یکیش را نمی شود چسبید و سایرین را ول کرد تمام را باید توجه کرد و باید قوای عالیه کشور صرف

تأمین تمام احتیاجات ملت و مملکت بشود (صحیح است احسن)

وزیر جنگ (سر لشکر جهانبانی) - گرچه از طرفی آقای اواردی جلسه گذشته تذکره دادند از نظر مراعات نظامات داخلی مجلس شورای ملی در مذاکرات راجع به قانون نظام وظیفه نباید خارج از موضوع صحبت کنیم و از طرف دیگر نماینده محترم آقای روحی دفاع خوبی از قانون کردند و بعضی مسائل را کاملاً روشن فرمودند و کسی چون بمنوان کلیات صحبت هائی شد ناگزیر باید جوابهائی عرض کنم و ضمناً اجازه میخواهم این نکته را یادآور بشوم که از نظر رفاهیت مردم لازم است هر چه زودتر این قانون بتصویب رسیده و بموقع اجرا گذاشته شود ضمناً بعضی آقایان محترم میفرمایند که برخی از نکات فنی این قانون که بایستی در کمیسیون نظام مطالعه شود در موقع خود مطالعه شده و حتی از آقایان نمایندگان محترم که جزء کمیسیون بودند نیز تقاضا کردید در کمیسیون حضور بهم رسانند و اگر نظریاتی دارند قبلاً اظهار فرمایند بعضی از آقایان هم لطفاً حاضر شدند و سئوالاتی فرمودند و جوابهائی قانع کننده ای هم بایشان عرض شد اینک متأسفانه این سئوالات باز هم تکرار می شود.

اولاً باعث کمال خوشوقتی است که راجع بلزوم و فواید نظام وظیفه همه هم عقیده شده ایم و باین موضوع مهم بی بردیم که ارتش ایران باید توانا و پایدار باشد و بنیان آن بر روی نظام وظیفه استوار گردد و تمام مردم کشور اعم از فنی و فقیر دانا و نادان عالی و دانی بطور یک اواخت و یکسان در آن شرکت نمایند. در کشورهای متمدن دنیا هم خدمت نظام وظیفه از موقمی معمول شده که حس وطن پرستی و علاقه به حفظ آب و خاک و شئون ملی بدرجه اعلا رسیده و چنین تشخیص دادند که باید از سرباز مزدور و اجنبی چشم پوشیده دفاع ملی را به عهده افراد خود کشور محول کنند یعنی بر این عقیده شدند که دفاع خانواده بزرگی که نام آبرو میهن میگذاریم بر عهده افراد همان خانواده باشد

پس در این اصل مسلم هیچ تردیدی نیست و مذاکرات فقط در اطراف جزئیات است من جمله گفته میشود که دعوت مردم بخدمت سربازی بامور کشاورزی و پیشه و هنر اعلا میزند چنانکه آقای اراقی هم این موضوع را امروز تکرار فرمودند. جای گفته شود نیست و قتیکه مردم برای مدتی از امور کشاورزی و پیشه و هنر بازماندند ممکن هست اطلاعاتی بآنها وارد آید اما باید در نظر داشت که پیشرفت و ترقی کلیه کارها اعم از کشاورزی، پیشه و هنر و غیره قبل از همه بسته بداشتن امنیت است و اگر امنیت نباشد کوشش و مجاهدت مردم بهدر خواهد رفت چنانکه نظایر این امر اخیراً در بسیاری از نواحی مشاهده شد بخصوص در رضائیه که قسمت اعظم دستریج کشاورزان بواسطه بودن امنیت بیادفنا رفت. نماینده محترم آقای اوحدی عقیده دارند که چون کوس صلح میزیم و با کسی جنگ و جدال نداریم پس احتیاجی بارتش قوی هم نداریم بنا بر این لازم هم نیست این همه سرباز در مدت طولانی زیر پرچم نگاهداریم و باید جماعتی را علاوه بر آنچه در قانون پیش بینی شده از خدمت سربازی معاف کنیم یعنی دستگاه ارتش خود را از لحاظ توانائی حتی الامکان تنزل دهیم. گرچه بنده نمیخواهم کنفرانس بدهم ولی مطالب و نکاتی است که باید دائماً تکرار شود و نباید فراموش کنیم که خدمت سربازی گذشته از تأمین دفاع ملی از لحاظ پرورش احساسات مردم مزیای بیشماری دارد. از جمله یکی از نویسندگان معروف اجتماعی در این باب اینطور مینویسد: «بر خلاف عقیده برخی از مردم که ارتش را یک دستگاه مخصوص زمان جنگ میپندارند من معتقدم که نفوذ و مداخله ارتش در تربیت ملی ما ارزش و اهمیت بیشتری دارد سرباز خانه های ارتش آموزشگاه انضباط و نیرومندی است و در این جا است که جمعی شیوه فرمان برداری و دستهای رویه فرماندهی آموخته و بلزوم اطاعت و تن دادن بنظم و تربیت متتام میشوند. وظیفه هر سربازی در ضمن آماده ساختن خود برای دفاع ملی کسب یک رشته خصائل و یک سلسله عاداتی است که مایه ترقی و تعالی و

موجد سعادت و بهر روزی هر جامعه ایست در این آموزشگاه است که جوانان ما باید نیروی بدنی و نیروی اخلاقی خود را به پایهای برسانند تا بتوانند با هر گونه مشقت و سختی و خطر مقابله نمایند از این رو اگر هم اطمینان بدهند که کشور ما هیچ وقت مجبور به جنگ و جدال نخواهد شد باز از نظر فداری ارتش دست بردار نمیشوم زیرا بهر صورت لازم میدانم جامعه ما همیشه از مهندس مردانگی و فداکاری و از خود گذشتگی برخوردار بشود و چنین درسی را جز در سایه پرچم ها و در آستانه سربازخانه های ارتش در کجا میتوان فرا گرفت؟

پس خدمت سربازی اصولاً برای جامعه مفید است و اگر معایبی دیده شده سرچشمه آنها در خرابی قانون نظام وظیفه است و طرز سرباز گیری و زندگانی سرباز در سربازخانه ها است و بطوریکه آقایان نمایندگان مستحضر میباشند وزارت جنگ برای رفع همین معایب اولاً قانون نظام وظیفه را با نهایت دقت از لحاظ رفاهیت مردم اصلاح نموده ثانیاً در مجازات مأمورین که در حین انجام وظیفه سوء استفاده مینمودند اقدامات شدیدی اتخاذ و ثالثاً در بهبود زندگانی سربازی یعنی مراقبت در خوراک و پوشاک و بهداشت سربازان قدمهای بزرگی برداشته شده و میشود بطوری که سربازخانه های ما واقماً به مکتب تربیت مبدل بشوند و البته نتایج این اقدامات تدریجاً مشاهده خواهد شد.

اما راجع بمدت خدمت زیر پرچم که آقای اوحدی هیجده ماه پیشنهاد کردند و آقای ملک مدنی متأسفانه این مدت را حتی به یکسال تقلیل میدهند موضوع عمده دفاع بنده راجع به همین مسئله است که کاملاً جنبه فنی دارد و در کمیسیون نظام هم به آقایان نمایندگان گانی که حضور داشتند توضیحات کافی داده شد و چون این موضوع کمال اهمیت را دارد باز هم لازم میدانم نکات زیر را برای مزید استحضار نمایندگان محترم بعرض برسانم:

اولاً نظر به پیدایش اسلحه و ادوات نوعی مانند مسلسل سبک و سنگین و خمپاره انداز و توپها و مسلسلهای ضدارابه

و طیاره زنی و اقسام مین ها و نارنجکها و هزاران ادوات و وسائل تخریب و اضحیاج جلال بشر و بناها و کاخهائی بدست تمدن بشر بوجود آمده است سرباز امروزی برای این که قابلیت جنگی پیدا کند باید چیزهای تنوعی را بیاموزد مثلاً وقتی در برنامه تعلیمات افراد پیاده نظر کنیم می بینیم که سرباز در ششماه اول خدمت داخلی را یاد گرفته باورزشهای سبک تمرین نموده تعلیمات مقدماتی تیراندازی را آموخته مشق های صف جمع و مشقهای رزمی را در کادر جوخه فرامیگیرد و بطور کلی تعلیمات انفرادی را بپایان میرساند در ششماه دوم افراد مطابق سازمان واحد ها در محلهای مختلف

گمارده شده مشقهای صف جمع و مشقهای رزمی را در کادر گروه و دسته و گروهان میآموزند و دوره تیراندازی را تا بمسافت چهارصد متری انجام و راه پیمائیهای چندی را با ساز و برگ و در زمینهای کم عارضه اجرا مینمایند. در ششماه سوم راه پیمائی های با ساز و برگ در زمینهای مختلف و نواحی کوهستانی شروع شده مشقهای صف جمع و تعلیمات رزمی در کادر گردان و با شرکت سایر دسته ها انجام میشود استعمال اسلحه مختلفه پیاده نظام را فرامیگیرند و بالاخره سه مرحله تیراندازی جنگی را اجرا مینمایند. در ششماه چهارم در مسابقه های ورزشی شرکت و خود را برای کارهای سخت رزمی آماده میسازند. مشقهای صف جمع و مانورهای قسمتی را در کادر هنگ و با شرکت سایر دسته ها انجام داده راه پیمائیهای معجل و طولانی را تا مسافتات چهل کیلو متر در زمینهای مختلف و نواحی کوهستانی اجرا نموده و مرحله آخر تیراندازی جنگی را می آموزند.

در پایان این دوره است که از بین سربازان لایق و با هوش عده ای را برای کادر گروهائی ذخیره انتخاب مینمایند و البته برنامه تعلیماتی سایر دسته ها از اینهم سنگین تر و مفصل تر است.

پس بطوریکه اجمالاً ملاحظه فرمودید هر یک از این مراحل شش ماهه حذف شود بزبان تعلیمات سرباز تمام شده و قابلیت رزمی او اطمینان بزرگی وارد خواهد نمود بطوری که

امروزه دیگر از این مدت چیزی نمیتوان کاست بلکه در بعضی کشورها بجوهراتی که در بالا گفته شد مدت خدمت زیر پرچم را تا سه سال بالا برده اند. ثانیاً گذشته از موضوع تعلیمات مانع دیگری که در بین است از نظر احضار مشمولین است که اگر مدت خدمت کمتر از دو سال باشد اشکالات بزرگی را برای دولت و مردم فراهم می آورد چه با سازمان امروزه ارتش که تنها برای برقراری و حفظ امنیت داخلی در نظر گرفته شده وقتی که عده غائبین و معلولین و معاف شدگان بعلت تکفل و بیماری و اشتغال به تحصیل و غیره را از عده مشمولین سالیانه کسر میکنیم در سال بیش از چهل و پنج هزار نفر مشمول سالم بدست نمی آید در صورتیکه اگر خدمت سرباز وظیفه یکساله باشد ما هر سال محتاج به صد هزار نفر خواهیم بود. بنابراین ملاحظه میفرمائید حساب آقای نماینده محترم آقای اراقی با حقیقت کاملاً تطبیق نمی آید. ثالثاً نفرانی که وارد سربازخانه میشوند چون متأسفانه اکثر بی سواد و کند فهم و دور از تمدن و دارای زبان و لهجه مختلف و عادات عجیب و غریبی هستند و برای تعلیم و تربیت آنها با مشکلات زیادی بر میخوریم چه بایستی قبلاً با آنها زبان آموخته و با اصول زندگی متمدن آشنا سازیم تا موفق به تعلیم و تربیت این افراد بشویم و باحد اکثر کوشش و مجاهدتی که افسران و درجه داران سربازی در این راه بکار میبرند در کمتر از دو سال تعلیم و تربیت این اشخاص بطوری که بتوان از وجود آنان استفاده نظامی نمود غیر ممکن است.

بنابراین آنکه در بالا عرض شد پیشنهاد تقلیل مدت خدمت از هر حیث برخلاف مصالح ارتش و کشور است و بالمره غیر عملی بنظر می آید و از بعضی از آقایان نمایندگان محترم که این پیشنهادات را میدهند تمنای میکنم از این موضوع صرف نظر کنند. موضوع دیگری که آقای اوحدی تذکر دادند راجع به معافیت کسانی بود که دارای مقام اجتهاد یا فتوی هستند و همچنین علماء درجه اول مذاهب زردشتی و کلیمی و مسیحی بنظر ایشان در این قانون تأمین شده اما راجع به محصلین چون در قانون ۱۳۱۰ که بقول خود ایشان و تشخیص وزارت

جنگ قانون خوبی بوده است برای دارندگان گواهی نامه متوسطه هجده ماه و دارندگان گواهی نامه ایسانس و دکترای یکسال خدمت زیر پرچم منظور شده بود در این قانون هم مدت دو سال قانون ۱۳۱۷ به هجده ماه و یکسال تقلیل داده شد و باز هم نظر ایشان تأمین شده است. موضوع دیگری که آقای اوحدی تذکر دادند راجع به موعد احضار مشمولین بود برای روشن شدن مطلب عرض میکنم که مطابق پایه خدمت جدید افراد در سال دو مرتبه احضار میشوند یکمرتبه در ۱۵ اردیبهشت و یکمرتبه در ۱۵ آبان و در هر نوبت در واقع یک چهارم احتیاجات ارتش یعنی در حدود بیست و پنج هزار نفر مشمول به سربازخانه ها اعزام میشوند باین ترتیب اولاً در ۱۵ اردیبهشت کشت بهاره تقریباً با تمام رسیده و در ۱۵ آبان محصول برداشت شده و ثانیاً تمام مشمولین دفعتاً احضار میشوند که این دو موعد بزیران کشاورزی تمام شود و البته در تعیین موعد احضار مشمولین نمیتوان برای هر نقطه از کشور که دارای آب و هوای مختلفی است مواعد مختلفی را در نظر گرفت و این ترتیب جدیدی که اتخاذ شده مخصوصاً از لحاظ رعایت حال کشاورزان بوده است. آخرین مطلبی که میخواستم جواب عرض کنم راجع به متکفلین بود آقایان نمایندگان که در کمیسیون نظام شرکت داشتند بخوبی میدانند که وزارت جنگ در این قسمت تا چه اندازه ارفاق نموده است و در موقعی که مواد مربوط به متکفلین خوانده شود این موضوع برای تمام آقایان مشکوف خواهد شد و علت اینکه در این قانون از احضار متکفلین ۱۲۸۴ تا ۱۲۹۰ صرف نظر شد بواسطه تجاوز کردن سن آنها از سی سال بود که برای خدمت سربازی دیگر قابلیت ندارند ولی اگر بنا شود این ارفاق را نسبت به متکفلین ۱۲۹۱ به بالا در نظر گیریم دلیلی برای آن نمیتوان قائل شد و چون سن این اشخاص از سی سال تجاوز نکرده - برای خدمت سربازی باید حاضر شود. در قانون ۱۳۱۷ برای متکفلین بتفاوت از دو سال تا هشت ماه خدمت زیر پرچم مین کرده بودند و فقط بدست می آید که مشمول تبصره ماده ۶۹ آن قانون

بودند چهارماه خدمت زیر پرچم قائل شده اند و از این دسته مطابق قانون جدید اکثریت آنان دیگر بخدمت احضار نخواهند شد.

در قانون جدید برای متکفلین بموض دو سال یا هشت ماه فقط شش ماه خدمت زیر پرچم منظور شد یعنی آنهم بحدی که بتوانند تعلیمات انفرادی را فرا گیرند و بطوریکه در بالا بعرض رسید دوره مرحله مقدماتی خدمت سربازی ششماه است و نفرانی که کمتر از این مدت خدمت نمایند اصلاً بدرد نمیخورند.

در خاتمه از ذکر این نکته ناگزیر است که حس ارفاق مغرطی که متأسفانه نسبت به سربازان مشاهده میشود. آنهم در چنین موقع مهمی که وضعیت کشور منتهای فداکاری و مجاهدت را از طرف همه مردم ایجاب میکند بهیچوجه مناسب و بموقع بنظر نمی آید بنابراین آنچه می بینیم و میشنویم دنیای امروز دنیای تن آسائی و بیکاری است برای حفظ حدود و حقوق برای تأمین ارزاق و وسائل زندگی برای ترقی و تعالی میهن افراد ملت باید بهر گونه فداکاری و از خود گذشتگی که لازم باشد بلادرنگ تن بدهند و مخصوصاً در تحمل سختی ها و محرومیت ها ورزیده باشند تا در روز سختی و آزمایش بتوانند از عهده وظایف خود بخوبی بر آیند و برای نایل باین مقصود باید از طرف دولت و نمایندگان ملت نهایت با فشاری و سخت گیری و جدیت ملحوظ گردد.

امیر لخمور - بنده میل داشتم خیلی مفصل راجع بقانون نظام وظیفه بحث کنم و نظریات و عقایدی که دارم بعرض مجلس برسانم متأسفانه حال بنده خوش نیست و خیلی بطور اختصار در اینجا مطالب و نظریات خود را بعرض میرسانم و اگر هم عرایض بنده بسامعه بعضی از رفقا یا بعضی از آقایان تقیل باشد بدو معذرت میخواهم بنده هم تصدیق میکنم که قانون نظام وظیفه مثل هر قانون دیگری که خوب اجرا نمی شود مورد شکایت و عدم رضایت جامعه خواهد بود منحصر به قانون نظام وظیفه نیست در مملکت ما قانون زیاد است قوانین عدلیه هست قوانین مالی هست و بطور کلی هیچیک

آنهاوری که باید و شاید و مطابق آنچه که قانون گذار منظور شده اجرا نشده این است که مردم شکایت دارند و در قانون نظام وظیفه چون تماس با مردم پیدا میکند بیشتر شکایت دارند و حق هم با مردم است چون جریمات نظام وظیفه را بنده از نزدیک مطالعه کرده ام و دیده ام چه موقع سرباز گیری و چه در موقعی که افراد بخدمت احضار میشوند چقدر باینها اجحاف شده و چقدر سوء استفاده شده است باوصف این و با این همه سوابق این عیب مربوط بوضع قانون نظام وظیفه نبوده است. بنظر بنده یکی از بزرگترین خدماتی که در مشروطیت ایران شده و بزرگترین خدمتی که شاه پهلوی به مملکت ایران کرده است وضع قانون نظام وظیفه بوده است یک مملکتی که میخواهد سربازان زندگی بکند یک مملکتی که میخواهد استقلال داشته باشد باید قانون نظام وظیفه داشته باشد و باید افراد او متساویاً در راه استقلال وطن خدمت بکنند قانون نظام وظیفه علاوه بر اینکه در این مملکت مشترکاً درس میدهد و این افراد را برای روز مبادا و بیچارگی (که امیدوارم خداوند چنین روز هائی را برای ما نیارورد) تربیت می کند این افراد بحیث و این افراد ضعیف را می برد تربیت میکند و یک عناصر سالم و صحیحی به جامعه مملکت تقدیم میکنند عرض کردم قانون نظام وظیفه که اجرا شده است در ضمن اجرا بقدری کارهای بد شده است که بنده در بعضی قسمت ها که اطلاع دارم بحال میکنم در اینجا عرض کنم زیرا شأن مملکت کاسته میشود ولی این قضیه ربطی بخود قانون ندارد وضع قانون نظام وظیفه از بزرگترین موفقیت های این مملکت میباشد و بنده متأسف هستم که چرا اصلاح قانون نظام وظیفه را آورده اند در صورتیکه حق این بود که آن قانونی را که ما داریم همساراً با حسن نیت اجرا کنند تا به بینند مدتی خواهد گذشت که تمام این بدبختی ها مرتفع خواهد گشت قانون نظام وظیفه ای را که ما داریم این در نتیجه مراحلی که طی کرده است باینجا رسیده است در هر کجا که معافی بیشتر تهیه کردیم و خواستیم ارفاقی کنیم بیشتر راه دزدی و رخنه باز شد و

بآن وسیله هزار نفر خواستند از این قانون سوء استفاده کنند وسیله دزدی بدستشان آمد والا این یکی از مهمترین قوانین این مملکت است و مملکتی که باید حقیقه سر بلند زیست کند باید قانون نظام وظیفه داشته باشد و یکی از خدمات اعلی حضرت پهلوی قانون نظام وظیفه است و اصلاحی که می کنید بنده متحیرم که برای چیست (طباطبائی - خوب عقیده است) زیرا بنده معتقد هستم که همان قانون سابق را باید اجرا کرد و تمام افراد را بنسباً دعوت کنند و بهیچ وجه من الوجوه هیچ فردی هم نباید معاف شود از این قانون این عقیده بنده است. عقیده است همانطور که عرض کردم ممکن است این عرض بنده بسامعه جناب عالی ثقیل باشد و بدو معذرت خواستم ممکن است جناب عالی بلند شوید جواب بدهید عقیده بنده این است آنچه که بنظر بنده بهتر بنفع جامعه باشد و آنچه از نقطه نظر مصلحت مملکت بهتر باشد اینجا عرض کنم. مطالب دیگری که با استفاده از این فرصت میخواهم به عرض مجلس برسانم موضوع ترفیعی است که از شهریور ماه باین طرف با افسران ارشد ما داده شده است البته از شهریور ماه باین طرف بطوری که در جرایم دیدیم خیلی از افسران سر لشکر شدند سرتیپ شدند سرتیگ شدند سپهبد شدند من نسبت بمطالب بلکه بهمه اینها ارادت داریم ولی ارتقاء مقام و درجه برای موقمی است که برای مملکت و ارتش یک توفیق و موفقیتهای پیدا شده باشد. از آقایان سؤال میکنم که آیا از شهریور برای ما یک موفقیتهای پیدا شده است؟ من معتقدم که جای این ترفیعات حالا نبود اینها در نظر دیگران ما ترا سرافکننده میکند حق بود بگذارند برای وقت دیگرم من معتقدم اشخاصی که در اطراف اعلی حضرت همایونی هستند و دسترسی بایشان دارند چون وجود مبارک ایشان خبر محض است باید سعی کنند که جامعه از نظریات خیرخواهانه شان استفاده کنند همانطور که عرض کردم بنده اینها را برای درجات خیلی بالاتر هم شایسته میدانم اما از شهریور باین طرف چه موفقیتهای پیدا کرده ایم که شما این همه سرتیپ و سرلشکر پیدا کردید آقا

این قضیه در نظر کشورهای دیگر البته برای من که ایرانی هستم سرافکنندگی دارد باید برای جامعه خدمت کنید نه برای منافع خودتان. اما آن فرمایشی که دوست عزیزم آقای اعتبار در جلسه قبل فرمودند البته من با فرمایش ایشان کاملاً موافقم که از نفرات محلی بهیچوجه نباید بخدمت امنیه احضار شوند و وجوه امنیه صرف پرداخت این و آن بشود و جره امنیه باید مستقیماً بخود افراد امنیه پرداخته شود بنده در این اصل با ایشان کاملاً موافقم ولی بیاناتی که نسبت بتمام افراد محلی اظهار کردند و آنها را بد تشخیص دادند این افراد محلی حکم همان قوای چریک را دارند که باعث افتخار دیگران است این افراد چریک همانهایی هستند که در مواقع خیلی سخت و حتی در جنگ بین الملل گذشته از این مملکت با نهایت سر بلندی دفاع کردند این افراد محلی همانهایی هستند که در جنگ بین الملل گذشته اردبیل و جنوب را از وجود هزاران نفرات بیگانه پاک کردند اینها اشخاص محترمی هستند ما باید اینها را تمجید بکنیم و امیدواریم که روز بد بینیم اما بالاخره ما هم باید حس یک جهتی و وحدت بین افراد ایجاد بکنیم و همه را از خودمان راضی کنیم و اظهاری نکنیم که نسبت بیک طبقاتی که همیشه خدمت کرده اند و هنی وارد شود آقایان میدانند تمام سرحدات خیراسان با خون افراد محلی حفظ و حراست شده است در تمام مواقع مختلفه حدود و ثغور این مملکت را افراد محلی حفظ کرده و در تمام موارد افراد شمارا این سواران محلی از کشتن و بدبختی نجات داده اند البته آن فردی که میخواهد برود به امنیه خدمت بکند و آتوقتی بیاید در اینجا پول بگیرد من هم باشما موافق هستم آن دزد است باید دستش را برید یک فرد محلی که حقیقه با شرف باشد اصلاً خدمت امنیه را نمی پذیرد ولی باینست که نسبت به افراد محلی این حرفها را زد و تمام را با اصطلاح با یک چوب راند بنده با این قسمت مخالفم

وزیر جنگ - بنده استدعا کردم چون این قانون فوریت

دارد داخل مسائل خارج از موضوع شویم ولی چون مطالبی

فرمودند مجبورم که جواب بدهم در موضوع درجات که فرمودند درجات ارتش هم مانند رتبه های وزارتخانه های کشوری جریان معمولی دارد و طبق آن جریان انجام میشود و اینجا هم بهیچوجه از قانون و از جریان معمولی ما خارج نشده ایم در دادن درجات ولی ضمناً باید این را هم عرض کنم که ارتش ما بعد از اتفاقات شهریور متلاشی شد و وضعیاتی در این ارتش تولید شد که جلوگیری از آن و نجات آن فوق العاده کار بسیار مشکلی بود بنده هیچوقت مایل نیستم از طرف ارتش خود نمائی کنم ولی چون فرمودند مجبورم عرض کنم که از طرف ستاد ارتش خدمات مهمی در این موقع به کشور تقدیم شده موقعی شده است که نه فقط ارتشی را از بیست نجات داده بلکه روحیه اش را طوری ترقی داده که ملاحظه میفرمائید همین قسمت از ارتش در هیچ نقطه کشور ولو عده خیلی هم که بوده شکست نخورده اند اما راجع به سواران محلی که چندین بار صحبت شد و بنده توضیحات هم دادم البته سواران محلی هم افراد همین کشور هستند ولی بطوریکه آقای اعتبار فرمودند با داشتن ارتش و نیروی تأمینیه خودمان احتیاج نداریم که نفرات محلی داشته باشیم

(امیر تیمور عقیده بنده هم همین است) و اگر این نفرات محلی لازم باشند خدمت کنند اینها داخل ارتش می شوند و داخل امنیه و بروی تأمینیه میشوند بنده به آقایان عرض کردم که ندر نتیجه احتیاج آبی بود که ما یک چند نفری از این نفرات محلی استخدام کرده ایم و به محض آنکه آن احتیاجات مرتفع شود این موضوع هم از بین خواهد رفت.

اعتبار - یک توضیحی میخواهم از عرایض قبلی بدهم

طباطبائی - آقا بنده اجازه خواسته بودم آقای رئیس ملاحظه فرمائید

رئیس - شما موافق هستید و چون حالا آقای وزیر صحبت کردند تأمل کنید بعد از یک مخالف

طباطبائی - آقای وزیر فقط یک توضیحی دادند

فرید احمدی - عرض کنم بنده اولاً یک جوابی میخواهم به آقای انوار عرض کنم چون آن روز توجه نفرمودند به ماده نظامنامه آن ماده نظامنامه برای یک قانونی است که دولت پیشنهاد میکند به مجلس میرود به کمیسیون و بعد می آید به مجلس در کلیاتش که صحبت میشود ممکن است یک نفر هم بگوید اصلاً این قانون صحیح نیست لیکن این مطلب دیگری است قانون نظام وظیفه در ۱۳۱۷ تصویب شد حالا یک اصلاحاتی نسبت به آن قانون دولت آورده است که بعضی مواد آن را اصلاح کنند (انوار پس شور در کلیات ندارد) یعنی این اصلاحاتی که کرده است بنظر من صحیح نیست (انوار - ماده بماده است) بین الانین که نباید صحبت کرد بنده عقیده ام این است که تمام این اصلاحاتی که کرده اند غلط است و با این اصلاحاتی که دولت کرده است بنده مخالفم و عقیده ام این است که همان قانون ۱۳۰۴ را دولت می آورد و همه مان رأی می دهیم که آن قانون بحال خودش باقی باشد ولی آن قانون ۱۳۱۷ که آوردند که کوروش و قوزی همه وارد خدمت شوند بهیچوجه صحیح نیست و باید قانون ۱۳۱۷ را از بین برد و قانون ۱۳۰۴ را آورد و ما همه موافقم و رأی هم میدهیم اشکال هم ندارد ولی این اصلاحاتی که در این جا شده به عقیده بنده اصلاح نیست حالا آقای وزیر جنک میفرمایند در آیه اینطور نمیشود ما هم همیشه از این حرف ها خیلی شنیده ایم و خیلی هم دیده ایم که در آیه بدتر شده (هاشمی - حالا دیگر آدم شده اند) پس باید طوری کرد که راه تقلب را بست و من یقین دارم که هیئت دولت و آقای وزیر جنک بپیشن خیلای هم پاک و صاف است و هیچ میل ندارند که یک نفر سوء استفاده بکند اما همه جا که بدستند والله قسم است از اشخاصیکه وارد خدمت شده اند بیشتر پول می گرفتند تا چه رسد به کسیکه معافش میکردند به عقیده بنده حالا که نظر ارفاقی گرفته اند که قانون ۱۳۱۷ را اصلاح کنید بنده معتقدم که همان قانون ۱۳۰۴ بسیار قانون خوبی است همان را بیاورند بمجلس و ما به آن رأی میدهیم و الا در این قانون در اطراف هر ماده اش

يك ساعت باید حرف زد این است که بنده عرایض خودم را بهمین قدر ختم میکنم و اگر کلیات تصویب شد در مواد عرایض خودم را میکنم و توضیحات لازم خواهم داد و پیشنهاد هم میکنم که همان قانون ۱۳۰۴ را بیاورند و عمل کنند و بقوت خودش باقی باشد

رئیس - آقای طباطبائی

طباطبائی - بنده پیش از اینکه عرض میکنم يك مطلب در خارج دیدم فوق العاده مورد توجه و علاقه مردم است اینچاهم برخوردارم به يك پیشنهادی که از طرف بعضی آقایان دیدم امضا شده است و آن این است که آیا این قانون که تصویب میشود و بعد از تصویب اجرا خواهد شد شامل مشمولینى که الان در صنوف مختلفه ارتش هستند و خدمت میکنند آنها هم مشمول این قانون نخواهند بود یا خیر برای اینکه خاطر اشخاص ذی علاقه مستحضر باشد عرض میکنم نظر کمیسیون و نظر دولت همین است یعنی این قانون شامل کلیه مشمولینى است که الان وارد خدمات ارتش هستند و از تاریخ تصویب و اجرا هر کس از این قانون استفاده خواهد کرد و مشمول این قانون خواهد بود. يك ماده هم نوب کمیسیون مخصوصاً نوشتیم و گویا در چاپ غفلات شده ولى در شور دوم بنظر آقایان خواهد رسید و اما مسائلى که این جا صحبت شد بنده لازم نمیدانم با توضیحات کافی که آقای وزیر جنگ دادند يكاً يك آهرا توضیحی عرض کنم فقط باید بطور کلی عرض کنم که هم عمل بوده در سابق و هم قانون این جا صحبت شد از قانون ۱۳۰۴ البته بنده هم مخالف نیستم اگر دولت پیشنهاد کند و مجلس هم موافق باشد که آن قانون عیناً تصویب شود و اجرا بشود و بنده هم موافقم ولى تصدیق میفرمائید که از ۱۳۰۴ تا بحال ۱۷/۱۶ سال گذشته و ما وقتیکه شروع کردیم به این کار ناشی بودیم و تجربه نداشتیم يك قانونی که شاید از دولت های دیگر گرفته شده بود و تجربه بود شروع شد بعمل بعداً ملاحظه فرمودید دو نوبت این قانون به مجلس آمد و اصلاح شد البته اصلاح هم میشود مخصوصاً در ۱۳۱۷ که قانون را آوردند يك قانون ظالمانه حقیقه

آمد به مجلس و بی حرف گذشت که در حبشه هم يك همچو قانونی سابقه نداشت. بنده وقتی که کمیسیون نظام تشکیل شد چون افتخار عضویت کمیسیون را داشتم در خود کمیسیون در جلسه دوم یا سوم این مطلب را گفتم و خیال میکردم که فاصله زیادی بین ما و مأمورین وزارت جنگ هست برای اینکه ما خیال میکردیم که ما از اوضاع نظام وظیفه بیشتر اطلاع داریم و فقط ما میدانستیم که عمل بد بوده و نظام وظیفه دکالی بود برای بد اخلاقی و برای رشوه و ارتشاء و هم دوائر مربوطه بسجل احوال و ثبت احوال ولى وقتی که در کلیات وارد صحبت شدیم بنده می بینم میدونم که این تشکر را از آقای وزیر جنگ و هم از آقای سر تیب مقتدر معاون وزارت جنگ که مردی است فهمیده و مطلع بنده دیدم مفاسد و معایبی که ما مطالعهیم چند برابر ما مأمورین وزارت جنگ بهتر و بیشتر و کافی تر مطلع هستیم برای اینکه اینها در عمل هستند و مادر خارج و اما اینکه فرمودید اصلاح این قانون رو به انحطاط ما را برده واقعاً اسباب تعجب و تأثرم شد آقا (خطاب به آقای امیر تیمور) قانون سابق را ندیده اید و این قانون را خوانده اید آنوقت زحمت یکمده را که متجاوز از یکماه صرف وقت کرده و زحمت کشیده اند و خواسته اند معایب و مفاسد این قانون را ازین ببردند دیده بگیرید عرض می کنم این اسباب تأسف و ناامیدی همه است. قانون نظام وظیفه سابق را چه طور میفرمائید عیب نداشت قانون این بود که شل چلاق کور قوزی هر کس هست بردارند ببرد نظام برای چه برای اینکه عده را زیاد نشان بدهند خوب این قانون باید بهمین شکل باقی بماند؟ در قانون نظام وظیفه عین ماده نظرم نیست مراجعه بفرمائید در يك ماده مینویسد ملاک رسیدگی باوضاع و احوال مشمول ورقه سببش است و البته این يك حرفی است خیلی صحیح چرا؟ برای اینکه ورقه هويت يك ورقه دولتی و رسمی است مثل اینکه تمام پایه معاملات روی همین سبب است و روی آن رفتار میکنند آنوقت مینویسد که اینكه اینطور است ولى مأمورین میتوانند ورقه سبب احوال را اعتنائی نکنند و از روی اوضاع و احوال

قیافه شناسی کنند یعنی يك پیر مردی را بگویند چون تو ریشت را تراشیده ای بنظر من باید بروی بنظام وظیفه سببش است يك مشمول هفده هجده ساله یا بیست و يك ساله اگر حاجی زاده باشد بهش بگویند که نه از قراری که من از قیافهات دیدم بیش از هفده سال نداری برو بی کارت تا چهار پنج سال دیگر حالا ما آمدیم و ورقه سبب احوال را که يك ورقه دولتی است ملاک اقدام و مراجعه و جلب اشخاص قرار دادیم و از آنطرف به مشمول هم حق داده ایم که اگر خودش تسلیم بورقه سببش نیست بتواند به آن ورقه اعتراضی بدهد و تعقیب کند در قانون سابق يك نفر مشمول را از چهل فرسخی پنجاه فرسخی احضارش میکردند یعنی يك دهانی بدبخت را می گرفت بیامی آمد و این را دو سال میبردند بعنوان خدمت نظام وظیفه (کمیسیون کاملاً توجه کرد و آقای وزیر جنگ هم کاملاً توجه کردند به این موضوع و همین کار را هم کردند که در شورای عالی نظام بتمام این مسائلى را که من اشاره کردم ما را امیدوار کردند که در این مسائلى تصمیماتی بگیرند) آنوقت این نظامی در مدت این دو سال که سر باز بود برخلاف شئون نظام یا برخلاف قانون این آدم را میبردند بخانه شاه گردی و بيك کارهای نامناسب بچه هام میبرد جلوی درشکه می نشست با نچه بیل میزد آشپزی میکرد ما جلوی این کار را گرفتیم برای اینکه سر باز در دنیا دارای افتخار و شرافت است این گونه تحمیلات و واقعاً مخالف حیثیت يك فرد عادى است تا چه رسد بيك سر باز ما جلو گیری کردیم. بعد از دو سال حالا بهر ترتیبی که بود که این بیچاره عمرش را تلف کرده بود حالا میخواهند سرخصش کنند تازه بیچاره لخت و برهنه خارج میشد بالاخره می آمد پیش حسن تقى عرض میکنم لاسهایش را آنجا میکنند و يك دانه از این پیت های نفت که آنوقت ارزان بود به او میدادند و چارق پاره هایش را نویش میریختند لخت و عور و کذا میگفتند برو آخر این بیچاره که مؤنه بر گشتن ندارد برود بمحل خودش بده خودش چه میکند؟ نوبی هر شهری بود مشمول کسوائى عمده کی میشد این حال سر بازى بود که دو سال آمده است

بعنوان نظام وظیفه نوبی سر باز خانه آقا بنده از لحاظ حفظ از اکت نمی خواهم زیاد شرح بدهم که با این سر باز چه رفتاری میشده است و موقعی که از سر باز خانه میرفته است چه خاطره داشته است آنوقت ما متوقع بودیم که اگر يك روز شومی برای مملکت پیش بیاید این سر باز از جانب و دل جلوی گلوله برود آقا ما وزارت جنگ را متوجه کردیم خود آقایان هم من اعتراف میکنم که کاملاً توجه داشتند که باید حیثیت یک نفر سر باز را احترام کرد و حفظ کرد بالاخره در قانون اگر ملاحظه بفرمائید خواهید دید که حالا دیگر یک نفر سر باز را بیشتر از شش فرسخ حق ندارد احضار کنند یعنی از شش فرسخ بیابا باید سر باز گیری برود دنبال سر باز اینكه سر باز برود در هر جا که محل سر باز گیری است و دیگر توجه شده است به اینکه سر باز پس از خاتمه خدمت با يك طرز بهتری و با يك مؤنه راهی مرخص شود و در مدت خدمت هم عرض کردم خدمات نامتناسب و مخالف شئون نظام با هیچ سر بازى حق ندارد بکنند و حتی ما توجه داریم که افسران وقتی که در خدمت هستند و در مسافرت نیستند حق گرفتن مصدر از سر باز خانه ندارند و اگر فلان افسر او کر میخواهد مثل من و شما باید تهیه کند آقای اراقى راجع بکمیسیون و اعضاء کمیسیون کم اهلنى فرمودند من سایر آقایانی که در کمیسیون شریف داشتند بشهادت میطلبم که از طرف کمیسیون نهایت پا فشارى و دقت و مراقبت در گنجاندن اصلاحات منظور نظر بعمل آمد و ما متجاوز از یکماه هر هفته سه روز جلسات داشتیم و چندین ساعت و قمتان مصروف بود اما اشاره که فرمودند چون این اشتباه گاهی شده بنده می بینم که واقعاً اسباب تأسف است که این اشتباه رخ بدهد که امیدام مرهون خدمات کی و فلان این حرفها را بکنند که کنار در این مملکت اگر خدماتی هم انجام شده بدست خود مردم انجام شده با خزانه مملکت انجام شده و مربوط به هیچکس نیست آقا (صحیح است) اگر خدمتی کرده بود کار مملکت باینجا میرسید و وضعیتهش به اینجا می کشید (صحیح است) عرض میکنم مراجعات بسیاری که به خود

بنده در این مدت از مرکز و اکثر نقاط مختلفه مملکت شده و به مجلس شورای ملی هم اگر طبقات و افراد مراجعه کرده اند دو سه موضوع هست از جمله چیزهایی که مورد علاقه مردم بود مسئله متکفلین بود يك نفر مرد که دارای زن و بچه و عائله بود برای خدمت احضار میشد و هیچگونه توجهی به اوضاع و احوال این آدم نمی شد قانون را مطالعه نفرمائید که در این قانون چه قدر تصحیح شده است و چه قدر رعایت احوال متکفل شده مثلاً در قانون سابق بود که اگر مشمول متکفل برادر زن داشته باشد احضار میشود اما قانون جدید میگوید اگر چنانچه برادر زن یا پدر زن حتی پدر هم داشته باشد احضار نمیشود و يك اشتباهی هم هست و آن این است که آقایان تصور میفرمایند که در قانون سابق متکفل چهار ماه خدمت میکرد و ما آمدیم شش ماه کرده ایم اینطور بوده است متکفل بموجب قانون ۱۳۱۰ و قانون ۱۳۱۲ هشت ماه خدمت تحت سلاح را انجام میداده است و بقیه مدت را بایستی در امنیه خدمت کند یعنی جمعاً او بایستی دو سال خدمت بکند و فلسفه اش هم این بوده که نه اینکه در نظام پول زیادی بدست واهی توانند به او بدهند و او هم متکفل است خواسته بودند ارفقی بکنند که این هفت هشت ماهی که در خدمت نظام است و حقوق واهی گیرد آن ده دوازده ماه که باقی است برود به امنیه و يك حقوقی بگیرد ولی این آدم علی ای حال دو سال مبتلا بود ما آمدیم تمام خدمت متکفل را شش ماه کردیم . یکی دیگر کپرسن و صفر سن ملاحظه نفرمائید يك فصول مخصوصی در این قانون است (بگرفت آقای دکتر قزل ابلاغ را احضار کرده بودند برای خدمت آقای مؤتمن الملک را احضار کرده بودند برای خدمت بعضی از نمایندگان آقای معتضدی را هم احضار کرده بودند) بلکه ملاحظه نفرمائید این اعمال از کجا ناشی شده این توضیح را باید عرض کنم که دولت توجه کند و توجه هم کرده البته تقصیر بادولت نبود خود اداره سجل احوال يك دکان فریب و عجیبی بود از برای پول در آوردن پول گرفتن این اداره سجل احوال يك طوری ورقه تنظیم کرده

و صادر کرده است که کاملاً اشتباه بوده یا دفاتر خودش را که مخدوش است طوری تنظیم کرده که آقای دکتر قزل ابلاغ مشمول است وقتی که صورت دادند از طرف اداره سجل احوال به اداره نظام وظیفه که آقای مؤتمن الملک مشمول است اداره نظام وظیفه چه باید بکنند باید در ردیف سایر اسامی اعلان بکنند و کرد خوب آقا پایه زندگی يك مملکتی و کشوری وقتی روی عوام فریبی حقه بازی تقلب برخلاف واقع نشان دادن حقیقت که هنوز هم هست باشند بطوریکه ملاحظه میفرمائید از اینجا که بنده صحبت میکنم تا بروم بیرون قضایا جور دیگر جلوه میکند و علی رأس الاشهاد میخوانند چشم بندگی بکنند چرا ؟ اخلاق فاسد است نسل فاسد است يك نسلی را که بیست سال خرابش کرده اند باید خیلی زحمت بکشیم تا دوباره او را بصورت سابق بتوانیم برگردانیم (صحیح است) عرض میکنم چون رئیس اداره آمار و ثبت احوال در تمام جلسات بود ما دولت را متوجه کردیم که قانون سجل احوال يك قانون مفتضح و خرابی است وزندگی مردم را خراب کرده است و از دولت خواستیم و دولت هم موافقت کرده است که اصلاح قانون سجل احوال را تنظیم کنند و بزودی بمجلس بیآورند و یکی از خدمتانی که این دوره خواهد کرد اصلاح قانون سجل احوال است بنا بر این چنانچه ملاحظه نفرمائید تا آنجائی که ممکن بوده است که بتوانیم پیش بینی کنیم تمام راههای دزدی و فشار و تقلب و جعل اسناد را بسته ایم و اما مدت خدمت که اینجا گفته شد که دو سال بشود یا یکسال این مسئله مورد توجه کمیسیون بود شاید چندین جلسه در این باب صحبت کردیم بنده دیدم دلایل و محظوراتی که دولت از این حیث قائل است قابل توجه است وقتی که ما مدت خدمت را تقلیل دادیم به یکسال آنوقت وسایل بیشتری میخواهد بودجه کافی تری میخواهد که فعلاً ما فاقدیم معذک آقای وزیر جنگ تشریف داشتند و قول دادند و قرار شد که در شورای عالی نظام این مسئله را در نظر داشته باشند و مذاکره کنند که اگر چنانچه يك راهی و فرجه بنظرشان آمد بتوانند مدت

را باین و بالا ببرند و بهر من مجلس برسانند بله بنده راجع بمشمولین که عرض کردم آقای مؤتمن الملک را هم نوشته بودند در آن موقع آقایان یادداشتی دادند که آقای معتضدی و آقای نگاه السلطنه و آقای شیبانی را هم مشمول قرار داده بودند که موقع گذشت در هر حال و منظور این است که قانون را باید خواند و از اول تا آخر مطالعه کرد و بنده تصور میکنم با مساعی که عجله از دست ما برآمده و کمیسیون حسب الوظیفه که البته وظیفه ما بوده است انجام داده و البته برای تأمین آسایش و ترفیه احوال مردم بوده است آقایان تصدیق خواهند فرمود که با اندازه که مقدور بوده بکسب از نظریات آقایان تأمین شده است .

فرخ - احسنت - احسنت

بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

هاشمی - بنده با کفایت مذاکرات مخالفم

(همه نمایندگان - در مواد نفرمائید)

هاشمی - بالاخره مجلس شورای ملی و افراد و کلا دارای حق تساوی هستند و علت ندارد که یکی صحبت بکنند و یکی دیگر حرف نزند .

اورنگ - منافات ندارد حرفهایی که داریم در ماده اول میزنیم .

رئیس - رأی میکنیم بکفایت مذاکرات آقایان موافقین برخیزند (اغلب برخاستند) تصویب شد .

رئیس - رأی گرفته میشود برای ورود هر شور مواد موافقین قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد ماده ۲۳ :

فصول و مواد اصلاحی

فصل دوم - مناطق سرباز گیری

ماده ۲۳ - در هر يك از استانهای کشور بنا بر پیشنهاد اداره نظام وظیفه و تصویب وزارت جنگ يك منطقه سرباز گیری تشکیل میشود .

رئیس - آقای دکتر ملکزاده

دکتر ملکزاده - عرض میکنم که عرایض بنده راجع

بکلیات این قانون بود و علتش هم این است که این قانون بیش از هر موضوعی و هر قانونی بازندگی عمر می و خانواده کی تمام افراد این مملکت تماس دارد و همه علاقه مند باین قانون هستند يك نظریات متضادی هم در اینجا اظهار شد و بنظر بنده هر قدر بیشتر صحبت شود بهتر مشکلات حل میشود و تاقیجی بدست میآید بنده از آتهائی هستم که البته آرزو مندیم که در دنیا نه نظام وظیفه باشد و نه مالیات گرفته شود و همه آقایان هم این آرزو را دارند ولی همه هم میدانند که در قرن بیستم در تمام دنیا و تمام کارها فقط در روی زور و باز زور و باز زور میچرخد پس هر ملتی که با اندازه استعانت خودش قوه دفاعیه نداشته باشد آن ملت یا از راه خارجه و یا از داخله خودش گرفتار هجوم و وضعیت داخلی خودش دچار هرج و مرج خواهد شد و هر ملتی که زور ندارد محکوم بزوال است و حالا من کار ندارم که این زوال زوال حقوق خارجه شد یا وضعیت داخلی او دستخوش هرج و مرج میشود و وضعیت او طوری میشود که قابل دوام و بقا نیست و بنده تصور میکنم که در مملکت یک نفر منور الفکر و غافل باشد که موافق با منافع مادی و معنوی قانون نظام وظیفه نباشد فلاسفه بزرگان اشخاص محقق کتابهای زیادی در منافع افراد کشور در ارتش نوشته اند و ارتش در حقیقت بهترین مدرسه است که در دنیا در آنجا درس شجاعت و وطن پرستی و ایمان داده میشود حالا اگر در يك مملکتی متأسفانه در نتیجه وضعیت حاضر قانون بد اجرا شود و آن نتیجه مطلوبه حاصل نشود نمیشود از اصل موضوع صرف نظر کرد همه میدانند که مذهب اسلام بهترین مذاهب دنیا است متأسفانه در بعضی نقاط بدست بعضی اشخاص افتاد که متأسفانه سوء استفاده کردند از يك همچو مذهب مقدسی بنده عقیده ام بر این است که نظر بر رفاهیت مردم و شاید تا يك درجه در موقعیکه اوضاع تغییر کرد اکثریت مجلس عقیده داشت که این قانون اصلاً ملغی شود چرا ؟ بواسطه سوء اجرای آن و بعقیده من در تمام قوانین دنیا حتی بهترین قانونی که خیال کنیم حتی قوانین دینی و الهی هشتاد درصد

حسن اجراء وسوء اجراء تأثیر دارد مثلاً همین قانون احتکار که میدانیم يك جمعى واقماً از خدا دور امروز به قیمت جان و حقوق و همه چیز این مملکت دارد ارزاق این مملکت را اختکار میکنند این قانون را آوردند از برای جلو گیری از این احتکار اگر این قانون در دست مأمورین نااهلی بیفتد و در دست مأمورین و اشخاص صحیحی نباشد ممکنست مزاحمت نسبت بیک رعیت بیچاره بکنند و چهارمین کندی که از برای خورا کش تهیه کرده ازش بگیرند این گناه قانون نیست و گناه اجراء قانون است بعقیده بنده قانون نظام وظیفه متأسفانه بد اجرا شد و در نتیجه آن نتیجه مطلوبه ای که از این قانون برای کشور انتظار داشتیم بطور معکوس بعمل آمد اولاً در موقع سرباز گیری همه میدانیم که حقیقه يك تعدی و تجاوزی بحقوق افراد و اشخاص شد و بنده خودم که در اسفهان بودم می شنیدم که میگفتند که از برای طبقات مختلف يك تا کس معینى باید اشخاص بدهند و تقریباً مطلب يك صورت رسمیتی داشت و بعد هم موضوع رفتار صاحب منصب با افراد بود اشخاصی که در خارجه تحصیل کرده اند روحیه سرباز را نسبت به صاحب منصب و رفتار صاحب منصب را نسبت به افراد می دانند که واقماً سرباز صاحب منصب خودش را مثل يك پدر مهربانى پرستش می کنند. اطاعت می کنند او را دوست می دارد صاحب منصب هم افراد را مثل اولاد عزیز خودش میدانند عرض کنم ادب و رعایت بتمام اصول اخلاقی نسبت باین سربازی که مدافع کشور است رعایت می شود در اینجا بعکس بوده بینى و بین الله رفتار صاحب منصبان نسبت بافراد خوب بوده است و شاید عوض اینکه تولید حسن اخلاق در افراد بکنند تولید سوء خلق می کرده است و این رفتار بد افراد در نتیجه رفتار سوء صاحب منصبها بوده است که بآنها سر مشق میدادند و بینى و بین الله اقرار میکنم که از هشت ماه باین طرف رو بهمرفته رفتار و اخلاق صاحب منصبها نسبت بافراد و علاقمندیشان نسبت باوضاع کشور هم در قسمت قشون و هم امنیه میتوانم عرض کنم پنجاه درصد بهتر شده

هر حیوانی هر انسانی اگر به نسبت قوای مادی و معنوی خودش قوای دفاعی نداشته باشد محکوم به زوال است گنجشک باندازه خودش باید آن نوک كوچك را داشته باشد و شیر باید آن پنجه قوی را داشته باشد این اصل را در نظر داشته باشیم که نباید اینطور فکر کنیم که چون ممالکی هستند که ده میلیون سرباز و سرباز دارند ما نباید قشون داشته باشیم اینطور نیست ما هم باید بقدر خودمان داشته باشیم همانطور که گنجشک با آن نوک كوچكش از خودش دفاع میکند و اگر آنرا نداشته باشد محکوم بزوال است و اگر پنجه شیر را بهش بدهند نمیتواند استفاده کند ما هم باید بتناسب قوای مادی و معنوی خودمان و احتیاجاتمان قوه داشته باشیم و این هم نباید از روی احساسات باشد که مردم خوششان بیاید یا بدشان می آید باید از روی حساب صحیحی باشد باید در کمیسیون نشست و دید جمعیت حقیقی این مملکت از روی احصائیه چقدر است و به نسبت اینکه در ممالک خارجه سرباز میدهند ما نمیتوانیم قبول کنیم برای اینکه معلولین در اینجا زیاد هستند متکفلین در اینجا زیاد هستند بملاوه يك روزی من در مجلس گفتم که در طب مجبئی است که میگویند بعضی از ملل هستند در دنیا که اینها مریض نیستند اما سالم هم نیستند اگر فرض بفرمائید در مملکت آلمان در مملکت سوئیس صد نفر سرباز از بین يك عده می توانند بگیرند در مملکت ما شاید هفتاد نفر شصت نفر میتواند سرباز شوند اینها تمام يك مسائل علمی و فنی است که باید در امور کشور در نظر گرفت نباید گفت که چون در فلان جا صدی هفتاد قشون میدهند ما هم باید بهمان نسبت قشون بدهیم خیر باید ما وضعیت اخلاقی و وضعیت زندگی و اجتماعی افراد را در نظر بگیریم باید اول فهمید که جمعیت این مملکت چقدر است و پس از آن اشخاصی که نشان اجازه میدهد داخل در نظام وظیفه بشوند ببینیم بچه نسبت است پنجاه درصد است چهل درصد است و به بینیم که عده که مطابق قانون گذشته بوده است چقدر میشود و اگر در این قانون مدت

را تقلیل بدهیم و یکسال کنیم آیا آن منظور حقیقی ما عملی میشود یا نه از روی این حساب وقتی بعمل آمد ما همه آرزومندیم اگر بشود یکسال منظور اصلی تأمین شود چه بهتر اگر نشد یکسال و نیم این منظور تأمین شود یعنی با یکسال و نیم خدمت ما عده کافی برای حفاظت کشور داشته باشیم البته چه بهتر و این آرزوی همه ماها است و این نظر اساسی بنده است ولى این یکی از چیزهایی است که در این جا حل نمیشود باید در کمیسیون حل شود ارقام خوانده شود احصائیه را وسط بگذاریم و از روی يك تحقیقات و اطلاعات کافی موضوع را در نظر بگیریم این بود عرض بنده رئیس - آقای ملک مدنی .

ملک مدنی - بنده تذکر آقای اراقی را خیلی بجماعیدانم که فرمودند که در اصل موضوع وارد شویم و صحبت کنیم ولی مطلب را خیلی بسط ندهیم این است که بنده بهتر میدانم که هر کس هر نظری دارد بطور خلاصه این جا بیان کند و نظر خود را بگوید. اولاً این لایحه ماده اول ندارد که بتواند کسی در ماده اول بعنوان کلیات صحبت کند این لایحه يك لایحه اصلاحی است که وزارت جنگ آورده است به مجلس و در مواد آن باید صحبت شود بنده که اجازه خواسته ام برای این است که يك پیشنهادی بنده و يك عده از آقایان تهیه کرده ایم در دنباله مذاکرات جلسه قبل که بنده عرض کردم و چون مربوط به ماده دوم قانون نظام وظیفه است این پیشنهاد اصلاحی بر ماده دوم پیشنهاد شده است که در کمیسیون مورد مطالعه و مذاکره واقع شود و آن مربوط به دوره خدمت است و در جلسه قبل بنده در این جا عرض کردم که ما يك عده هستیم که معتقد هستیم که دوره خدمت سربازی برای این کشور یکسال کافی است تجربه و سوابقی هم هست نشان میدهد که اگر عده مشمولین کم باشد و بهتر توجه بوضعیات آنها بشود از حیث غذا و از حیث لباس و از حیث تعلیم و تربیت خیلی بهتر است و از نظر بودجه هم مصلحت در این است این را با سوابقی که ما داریم و بنده بطوری که عرض کردم میخواهم وارد کنفرانس بشوم بما

ایشان داد که يك سرباز وقتی که سربازخانه می رود آطورى که سربازهای سایر ملل و سربازخانه هایشان هست اینطور نبوده از حیث غذا از حیث لباس از حیث نظافت از همه جهت عقب تر است. خاطرم هست در این جا آقای مؤید احمدی فرمودند که در یکی از قسمتها فلان مرض، مرض تیفوس پیدا شده است مگر اتفاق افتاده است این نکته و در تأیید پیشنهادی که شده است عرض میکنم که همه ما طرفدار این هستیم که کشور ایران سرباز لازم دارد و حدود و نفوس خودش را هم خودش باید حفظ کند همه هم نسبت به ارتش و نظام علاقه داریم و هیچ محل تردید نیست و در جلسه پیش هم بنده عرض کردم که ارتش مال ملت است و ملت هم متعلق بارتش است و مجلس هم مال همه است و اختلاف نظری در بین نیست فقط در وضع عمل ممکن است اختلاف نظری در بین باشد آقای طلبه طلبانی این جا فرمودند که کمپسیون نظام در این قانون بحث کرده و شور کرده این محل تردید نیست و بعقیده بنده همکاران محترم ما از روزی که این لایحه پیشنهاد شده سرف وقت زیادی کرده اند و زحمات آنها مورد تقدیر و تقدیر همه ما است ولى البته مجلس محل شور و مشورت است و هر کس هر نظری دارد باید پیشنهاد کند و هر کمپسیون هم آن نظر مورد مطالعه و مذاکره واقع شود این است که بنده و یکمده دیگر از آقایان که قریب بیست نفر میشوند پیشنهادی تهیه کرده ایم که بند اول ماده دوم قانون نظام وظیفه اصلاح شود و مدت خدمت را یکسال در نظر گرفتیم این است که این پیشنهاد را بنده تقدیم میکنم که در کمپسیون مورد شور و مطالعه واقع شود و تصور میکنم که دلایل دیگری هم لازم نیست و اگر احتیاجی پیدا کرد ممکن است که بنده و سایر آقایانی که پیشنهاد کرده ایم در کمپسیون حاضر شویم و دلایلی که در نظر داریم عرض کنیم و برای اینکه سایر آقایان دیگر هم وقتشان گرفته نشود و بتوانند صحبت کنند بنده پیش از این عرض نمیکنم.

رئیس - آقای انوار.

انوار - بنده موافق هستم با ماده اول، ماده اول را بخوانند

باید بخوانند. علاوه چون این لایحه اصلاحی است دیگر شور کلیات ندارد.

رئیس - آقای هاشمی.

هاشمی - این را خواستم به آقای انوار عرض کنم اگر بعقیده سرکار مراجعات آن نکات باریک نظامنامه شده است استدعا میکنم زیاد سخت گیری نفرمائید و بگذارید مطالب گفته شود برای اینکه این قانون تماس با تمام خانه ها و خانواده ها و افراد دارد و این قانون بطرز دوره گذشته آمدن و گذشتن و رفتن خوب نیست و به بینید که مردم چه میکنند و عریضی اگر می کنیم از این نظر است. بنده از اول با قانون نظام وظیفه موافق بودم و از روز اول از روی عقیده و سند کتبی که داده ام موافق با این قانون بوده ام حالا در ضمن عمل ما بحال زده پیش مردم شدیم و در اجرا این قانون بد از کار در آمد آنها معلومی است علیحده. قانون نظام وظیفه بدیهی است برای این است که همه افراد کشور بطور تساوی بدون تبعیض در يك آرامگاه در يك آموزشگاهی که نامش سربازخانه است تربیت شوند و بایک آموزش و پرورش مساوی يك خوراک بخورند يك لباس بپوشند در يك حمام خواب بخوابند و بکنوع انضباط و مساوات برقرار باشد و در شانند و سختی ها روح مواسات بین افراد يك قشون ایجاد شود حالا به بینیم همین نتیجه را از نظام وظیفه گرفتیم یانه اول بار با تبعیض باز شد یعنی فلان توانگر زاده و متمم زاده این اصل در باره او اجرا شد قانون نظام وظیفه از قرون اولیه دنیا برای این بوده است که توانگر زاده و فقیر زاده بایک زندگانی يك لواخت تربیت شوند و در نتیجه يك روح تساوی بین افراد پیدا شود اگر بنا باشد يك توانگر زاده و متمم زاده ای آخر شب در سربازخانه نباشد و رفت در خانه و خزید توی رختخواب اطلس و حریر خودش این منظور حاصل نمیشود و باز بار بدوش فقر است حالا که این قانون آمده و تقریباً مثل مواد قانون ۱۳۰۴ اصلاح شده زیرا آن قانون ۱۳۰۴ خوب قانونی بود و از روی مطالعه و در نظر گرفتن جمیع جهات تصویب شده بود و بمقتضای زمان بود

اگر چه بعضی از مواد آن اصلاح میخواهد چنانکه آقای دکتر ملک زاده اشاره ای فرمودند بالاخره روحانیون امروز دیگر از روحانیون صدر اسلام و سران اسلام که روحانی تر نیستند آنها هم وقت جنگ از نماز پا به رکاب میگذاشتند و میرفتند در صف جنگ اما مخصوصاً در این قانون مواد راجع بکیفر آن خیلی سخت است ترجمه است این اصلاح میخواهد و باید قانون تا حدی با مردم سازش داشته باشد. مطلب دوم که اساس عرض بنده است و منظور بنده این نیست که یا آقای وزیر جنگ یا آقای مخبر جوابی برای اقناع بنده و سایر و کسلا داده باشند چون این موضوع مذاکره شده و تقریباً تمایل مجلس شناخته شد باین که اکثریت متمایل به تقلیل مدت است برای چه؟ برای اینکه ماد و جور قوانین داریم يك قوانینی است که در ابتدا با روح مردم سازشی ندارد ولی مجریان قانون را اجرا میکنند و میگویند ما نتیجه را باید در نظر داشته باشیم و باید به بینیم که نتیجه موافق با مصالح مملکت است و وقتی که مردم نتیجه را دیدند و دیدند که يك قانونی که مورد تمایل نبود خوب اجرا شد و نتیجه آن خوب در آمد دهالها بسته میشود ولی ما متأسفانه این وسائل را نداشته ایم که بگوئیم مجریان خوب اجرا میکردند و علت این که مردم بی عقیده اند بقوانین برای این است که تمایلات و بنیه مردم ملاحظه نمیشود اینها کلیات نیست شما مطالعه کنید در روحیه افراد مردم وقتی که تمایلات عمومی در يك قانونی ملاحظه شد نظر باینکه مجریان ما هم پرشیدید ایستند در اجرای قانون چون از جنس این مردم هستند با هم سازش میکنند برای از بین بردن قانون و با هم میسازند و روز بروز قانون ضعیف تر میشود و تبعیض میشود و بالنتیجه قانون موهون میشود امروز تمایل عمومی ملت ایران خصوصاً طبقه تحصیل کرده مملکت و جرایم پایتخت در اطراف این قانون اظهار عقیده کرده اند و اکثر نظرشان تقلیل مدت است این را نباید از نظر دور داشت و بصرف اینکه ما قانع بشویم يك جوابی بدهند خیر بنده عرض میکنم حتی به آمار هم بنده معتقد نیستم بالاخره صد و بیست هزار نفر شد کمتر باشد در اینجا

بنده قائل به کیفیت آن هستم نه کمیت حضرت آقای دکتر مثل زدند به قوه دفاعیه گنجشک و پنجه شیر انسان يك قوه دیگری هم دارد و آن قوه روحی و پرورش فکر است و در قسمت دفاعی فوق العاده تأثیر دارد و قوای بدنی انسان يك قسمت پرورش آن مربوط به پرورش فکر است. در بالاترین دوره عصر صفویه و شور قزلباش ایران شصت هزار نفر نظامی داشت شاه عباس شصت هزار نفر نظامی داشت که عقیده داشتند برای دینشان و برای عقیده و برای مملکت خودشان میجنگند و بهترین نظامی و سپاهی عصر متمدن خودش بود شصت هزار نفر سپاهی صحیح که روحیه شان سالم باشد از شش میلیون سپاهی دل پریشان هزار مرتبه بهتر است شما کیفیت را باید در نظر بگیرید نه کمیت را و آمار نشان ندهید سی هزار چهل هزار نظامی از روی اصول صحیح تربیت صحیح تربیت کنید مثل نظامی های ممالک متمدنه دنیا از يك میلیون نظامی که با وضع غلط آماده شوند بهتر است این است که فرموده اند: سپاهی لشکر نباید بکار یکی مرد جنگی به از صد هزار و این هم عملی نمیشود مگر اینکه برای تربیت نظامی مجریان خوب در نظر بگیرند و برعکس گذشته در اصول تعلیم و تربیت نظامی مجری خوب در نظر بگیرند اول از همه مجری خوب است.

هرگز نشود مجرا قانونی و فرمانی

تا مجری فرمان است مستخدم فرمان

تمام معایب از اینجا ناشی میشود و تمام کارها اینجا خراب میشود بعد از آن هم عدم تبعیض و تربیت صحیح آنها که عملی شد بدیهی است که خوب میشود و نتیجه مطلوب حاصل میشود والا ما هی نشان بدهیم در پشت این تربیت که ما صد و بیست هزار نفر کمتر نمیتوانیم داشته باشیم خیر نمیتوانیم داشته باشیم ولی با این وضع که عرض کردم، دو چیز سودمند ما در مملکت داشتیم یکی فرهنگ و یکی نظام و متأسفانه هر دو نتیجه معکوس برای ما داد از فرهنگ چه بالا رفتن و از قانون نظام وظیفه چه بهتر؟ گفت:

(دارو سبب درد شد این جا چه امید است)

آن مدارس دهات را ملاحظه فرمائید آمدیم مدارس چهار کلاسه‌ای باز کردیم و بچه‌های دهقانان را آوردیم آنجا و يك تحصیل مختصری کردند و از كماك به پدرش و عمل کشاورزی دست برداشت و مستخدم شد به عبارت اخیری کلاسه‌های فرهنگی ما کارخانه نو کر سازی و مستخدم‌سازی شد یکی هم نظام وظیفه بود برداشتیم کشاورز را از سحررا آوردیم در نتیجه بیل زدن را فراموش کرد و شمشیر زدن را هم یاد نگرفت در باره اجرای قانون هم بنده معتقد هستم که بدون تبعیض همه افراد باید خدمت کنند اگر میگویند که خدمت تحصیل کرده‌ها باید کمتر باشد آنهم روی يك اصلی است و مطابق قوانین و آرمان همه عالم است مخصوصاً

بین ما هم محرز است که صاحب علم امتیاز دارد چنانکه مزیت نظامی و سرباز هم بر سایر افراد محرز است ولی از مزیت فضلی و علمی که گذشت تمام افراد چه توانگر چه فقیر همه باید یکجور خدمت کنند و تبعیض نشود. (صحیح است)
 [۴ - موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه]
 رئیس - اجازه میفرمائید جلسه را ختم کنیم (صحیح است)
 جلسه آینده روز يك شنبه ۱۴ تیر ۰۰
 آزادی - پنجشنبه .

جمعی از نمایندگان - یکشنبه .
 رئیس - جلسه آینده یکشنبه ۱۴ تیر سه ساعت و نیم پیش از ظهر دستور لایحه نظام وظیفه .
 (مجلس مقارن ظهر ختم شد)
 رئیس مجلس شورای ملی - حسن اسفندیاری